

ΕΛΕΝΑ ΓΕΜΤΟΥ

ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

ΠΛΗΡΕΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1 ΤΟΜΟΣ & 4 CD's

 **Michalis
Sideris**
publications

Τα “Τουρκικά στην πράξη” είναι μια ταχύρρυθμη οπτικοακουστική μέθοδος εκμάθησης της τουρκικής γλώσσας, εμπλουτισμένη με όλες τις απαραίτητες χηρστικές λειτουργίες της, χωρίς την άμεση συμμετοχή εκπαιδευτικού.

Η παρούσα μέθοδος, η οποία συμπεριλαμβάνει όλα τα στοιχεία παιδαγωγικής που είναι απαραίτητα για την εύκολη, σωστή και πλήρη προσέγγιση της τουρκικής γλώσσας από κάθε αναγνώστη, καταφέρνει να τον εξοικειώσει με τις ιδιαιτερότητες και την πολύπλοκη μορφοσυντακτική δομή της.

Στόχος του βιβλίου είναι η ικανοποιητική εκμάθηση της γλώσσας σε τέτοιο επίπεδο ώστε ο αναγνώστης να είναι σε θέση να καταλαβαίνει, να συνομιλεί και να ανταποκρίνεται σε απλές αλλά και πιο σύνθετες επικοινωνιακές καταστάσεις και δραστηριότητες.

Το βιβλίο αποτελείται από 28 κεφάλαια με την εξής δομή:

- Στην αρχή κάθε κεφαλαίου ένα κείμενο, με την μετάφραση και το λεξιλόγιό του, εισάγει τον αναγνώστη στην τούρκικη καθημερινότητα.
- Στη συνέχεια, ακολουθεί η παράδοση των γραμματικών φαινομένων τα οποία αναλύονται με απλό και κατανοητό τρόπο και συνοδεύονται από επαρκή παραδείγματα, με στόχο τη γρήγορη εμπέδωσή τους από τον αναγνώστη.
- Στο μέσο του κάθε κεφαλαίου παρατίθεται θεματικό λεξιλόγιο το οποίο σχετίζεται συνήθως με το θέμα του κειμένου της συγκεκριμένης ενότητας.
- Η ύλη ολοκληρώνεται με ασκήσεις γραμματικής και λεξιλογίου ποικίλων μορφών, ενώ σε επιλεγμένα κεφάλαια υπάρχουν και επαναληπτικές ασκήσεις, έτσι ώστε ο αναγνώστης να εμβαθύνει και να αφομοιώνει καλύτερα τις γνώσεις που έχει ήδη αποκτήσει.

Στο τέλος του βιβλίου υπάρχουν επίσης παραρτήματα με συνδέσμους, αντωνυμίες, επίθετα και επιρρήματα ομαδοποιημένα εννοιολογικά σε πίνακες. Ακο-

λουθούν χρήσιμες καθημερινές εκφράσεις, αλφαβητικό λεξικό και οι λύσεις των ασκήσεων.

Η σωστή εκμάθηση της επίσημης τούρκικης προφοράς εξασφαλίζεται με την παράλληλη χρήση του έντυπου υλικού και των CD, τα οποία ηχογραφήθηκαν από φυσικούς ομιλητές της τουρκικής γλώσσας.

Τα CD περιέχουν εκφωνήσεις των κειμένων και του λεξιλογίου. Δίπλα από κάθε μέρος της ενότητας που εκφωνείται, υπάρχει το εικονίδιο (🎧) που παραπέμπει στο cd.

Η συγγραφέας θα ήθελε να απευθύνει ευχαριστίες στις Τσάκωνα Μαριάνθη, Δημήτρουλα Βασιλική που συνέβαλαν στην προσπάθεια συγγραφής αυτού του βιβλίου.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η τουρκική γλώσσα είναι η επίσημη γλώσσα της Τουρκικής Δημοκρατίας από το 1923. Μέχρι την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1922 η επίσημη γλώσσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν τα οθωμανικά.

Οι Οθωμανοί καθ' όλη τη διάρκεια της αυτοκρατορίας τους χρησιμοποίησαν το αραβικό αλφάβητο. Όμως, μετά την επικράτηση της Δημοκρατίας, ο Κεμάλ Ατατούρκ θέλοντας να φέρει τη γλώσσα πιο κοντά στον δυτικό κόσμο επέβαλε το λατινικό αλφάβητο το 1928, απλοποίησε τη συντακτική δομή της για να γίνεται εύκολα αντιληπτή από τους πολλούς και επανέφερε λέξεις της παλιάς τουρκικής γλώσσας, διώχνοντας κάποια αραβικά και περσικά γλωσσικά στοιχεία.

Η τουρκική γλώσσα ανήκει στην ομάδα των ουραλο-αλταϊκών γλωσσών, μαζί με τη φινλανδική και την ουγγρική γλώσσα.

Το τουρκικό αλφάβητο αποτελείται από 29 γράμματα εκ των οποίων τα 21 είναι σύμφωνα και τα 8 φωνήεντα.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Είναι συγκολλητική γλώσσα, δηλαδή πολλά προστιθέμενα επιθήματα σε μια λέξη φέρουν διαφορετικά νοήματα. Αυτό σημαίνει ότι μια ολοκληρωμένη φράση της ελληνικής μπορεί στην τουρκική γλώσσα να γράφεται και να προφέρεται με μια μόνο λέξη (π.χ. oda = δωμάτιο, oda + m (μου) + da (στο) + yim (είμαι) → odamdayim = είμαι στο δωμάτιό μου).
- Επικρατούν στη γλώσσα κανόνες αρμονίας φωνηέντων που επιβάλλουν συγκεκριμένους συνδυασμούς φωνηέντων μέσα στα όρια της λέξης, ακόμα και στα φωνήεντα των επιθημάτων που προστίθενται σε αυτή. Στόχος των κανόνων της φωνηεντικής αρμονίας είναι να υπάρχει μια ευφωνική διάρθρωση, γι' αυτό άλλωστε η τουρκική θεωρείται μια τόσο μελωδική γλώσσα.
- Η βασική σύνταξη της πρότασης είναι: Υποκείμενο – Αντικείμενο – Ρήμα.

- Τα ουσιαστικά δεν έχουν γένη (αρσενικό – θηλυκό – ουδέτερο).
- Δεν υπάρχουν άρθρα.
- Τα επίθετα δεν κλίνονται (δηλαδή δεν δέχονται καταλήξεις), παρά μόνο στην περίπτωση που παίρνουν θέση ουσιαστικού μέσα στην πρόταση.
- Δεν υπάρχουν τονικά σημεία που να επιβεβαιώνουν τον τονισμό. Οι λέξεις συνήθως τονίζονται στη λήγουσα. Εξαιρέση αποτελούν οι τοπωνυμίες, κάποιες ξένες λέξεις, μερικά επιρρήματα και σύνδεσμοι που τονίζονται στην παραλήγουσα ή στην προπαραλήγουσα (π.χ. **nasıl** = πώς, **hangî** = ποιο, **ama** = αλλά, **gazete** = εφημερίδα, **Atina** = Αθήνα, **Ankara** = Άγκυρα, **İstanbul** = Κωνσταντινούπολη, **merhaba** = γεια, **çünkü** = διότι / επειδή κ.λπ.).
- Με κεφαλαίο το πρώτο τους γράμμα γράφονται τα κύρια ονόματα όπως ονόματα ανθρώπων, ονομασίες τόπων, οι θρησκείες, οι γλώσσες και η εθνική καταγωγή. Αντίθετα, με μικρό γράμμα ξεκινούν συνήθως οι μέρες της εβδομάδας και ενίοτε οι μήνες.

[alfabe] αλφάβητο

Harf <i>Γράμμα</i>	Okunuşu <i>Η ονομασία του</i>	Söylenişi <i>Η προφορά του</i>	Örnek <i>Παράδειγμα</i>
A a	a	(a)	Anahtar = κλειδί
B b	μπε	(μπ)	Baba = μπαμπάς
C c	τζε	(τζ παχύ)	Çadde = λεωφόρος
Ç ç	τσε	(τσ παχύ)	Çilek = φράουλα
D d	ντε	(ντ)	Duvar = τοίχος
E e	ε	(ε)	Elma = μήλο
F f	φε	(φ)	Fare = ποντίκι
G g	γκε	(γκ)	Gemi = πλοίο
Ğ ğ	yumuşak γκε (μαλακό γκε)	Συνήθως δεν προφέρεται και “μακραίνει” τον ήχο του φωνήεντος που προηγείται, σαν μαλακό ελληνικό <γ>	Oğul = γιος Dağ = βουνό
H h	χε	(χ)	Hanım = κυρία
I i	ι	(άηχο, πνιχτό ι)	Irmak = ποτάμι
İ i	ί	(όπως το ελληνικό ί)	İnsan = άνθρωπος

Harf Γράμμα	Okunuşu Η ονομασία του	Söylenişi Η προφορά του	Örnek Παράδειγμα
J j	ζε	(je παχύ όπως το γαλλικό)	Jilet = ξυράφι
K k	κε	(<κι> όταν ακολουθεί λεπτό φωνήεν, <κ> όταν ακολουθεί χοντρό φωνήεν)	Kedi = γάτα Kalem = μολύβι
L l	λε	(λεπτό <λ> όταν ακολουθεί λεπτό φωνήεν, χοντρό <λ> όταν ακολουθεί χοντρό φωνήεν)	Liman = λιμάνι Lokanta = εστιατόριο
M m	με	(μ)	Manav = μανάβης
N n	νε	(ν)	Nar = ρόδι
O o	ο	(ο)	Oda = δωμάτιο
Ö ö	ο κλειστό	(ö κλειστό όπως το γαλλικό <oe>)	Öğrenci = μαθητής
P p	πε	(π)	Parmak = δάκτυλο
R r	ρε	(ρ)	Reçel = μαρμελάδα
S s	σε	(σ)	Sabah = πρωί
Ş ş	σσε	(σσ παχύ)	Şeker = ζάχαρη
T t	τε	(τ)	Tuz = αλάτι
U u	ου	(ου)	Uçak = αεροπλάνο
Ü ü	ου κλειστό	(ου κλειστό)	Ünlü = διάσημος
V v	βε	(β)	Valiz = βαλίτσα
Y y	γιε	Στην αρχή μιας λέξης και μεταξύ δύο φωνηέντων προφέρεται <y(=γε)>, ενώ στο τέλος μιας λέξης ή ανάμεσα σε φωνήεν και σύμφωνο προφέρεται <ί>.	Yemek = φαγητό İyi = καλός, καλά Erey = αρκετά Peynir = τυρί
Z z	ζε	(ζ κοφτό)	Zaman = χρόνος, καιρός

Τα φωνήεντα, σύμφωνα με την προφορά τους, χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:				
	Μη στρογγυλά		Στρογγυλά	
	Πλατιά	Στενά	Πλατιά	Στενά
Χοντρά	a	ı	o	u
Λεπτά	e	i	ö	ü

Τα σύμφωνα, σύμφωνα με την προφορά τους, χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:				
	Σκληρά σύμφωνα		Μαλακά σύμφωνα	
	Εξακολουθητικά	Στιγμαία	Εξακολουθητικά	Στιγμαία
Χειλικά	f	p	m, v	b
Οδοντικά	s, ş	ç, t	j, l, n, r, z	c, d
Ουρανικά		k	ğ, y	g
Λαρυγγόφωνα	h			

notlar

σημειώσεις

Τι πρέπει να θυμάμαι...

1. **Καμία** λέξη στα τουρκικά δεν ξεκινά με το γράμμα **ğ**. Απεναντίας, είναι ένα γράμμα το οποίο θα συναντώ μόνο στο μέσον ή στο τέλος μιας λέξης (π.χ. yağmur = βροχή, ağaç = δέντρο, dağ = βουνό).

2α. Το **düzelme işaretleri** <^>, γνωστό σε εμάς ως σύμβολο <καπελάκι>, συναντάται σε ξένες λέξεις πάνω στα φωνήεντα a, i, o, u. Έχει την τάση να μετατρέπει ένα φωνήεν σε μακρό, γι' αυτόν τον λόγο όταν το συναντάμε πρέπει να σύρουμε, δηλαδή να επιτείνουμε τον ήχο του φωνήεντος αυτού. Η χρήση του πλέον είναι αρκετά περιορισμένη, είναι όμως αναγκαία στην περίπτωση των ομόηχων λέξεων (λέξεις που προφέρονται με τον ίδιο τρόπο) προκειμένου να μην υπάρξει σύγχυση στο νόημα της πρότασης.

Επομένως:

Στα παρακάτω παραδείγματα των ομόηχων λέξεων, στις λέξεις της δεύτερης στήλης πρέπει να μακραίνω τον ήχο του φωνήεντος κατά την προφορική χρήση της λέξης και να μην παραλείπω το καπελάκι στο γραπτό λόγο.

 Örnekler – Παραδείγματα

adet = <i>τεμάχιο</i>	âdet = <i>έθιμο (προφέρω aadet)</i>
hala = <i>θεία (από τη μεριά του μπαμπά)</i>	hâlâ = <i>ακόμα (προφέρω haalaa)</i>
kar = <i>χιόνι</i>	kâr = <i>κέρδος (προφέρω kīaar)</i>

2β. Το καπελάκι, όταν σημειώνεται πάνω από φωνήεντα των οποίων προηγείται το σύμφωνο **k** ή **g**, έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζει τον ήχο των συμφώνων αυτών και να τα μετατρέπει σε μαλακά. Αυτό σημαίνει πως ο ήχος του k και g συνοδεύεται από ένα απαλό <ι>.

Π.χ. *bekâr* (μπεκιάρ) = *εργένης*, *rüzgâr* (ρουζγκιάρ) = *άνεμος*, *dükkân* (ντουκιάν) = *κατάστημα*.

3. Το γράμμα **y** στα τουρκικά θεωρείται σύμφωνο και όχι φωνήεν.

4. Τα σύμφωνα **y**, **n**, **s**, **ş** ονομάζονται συνδεδετικά γιατί μας εξυπηρετούν πάντα να ενώνουμε το τελευταίο φωνήεν μιας λέξης με το πρώτο φωνήεν της κατάληξης ή του επιθήματος. Η επιλογή του συνδεδετικού συμφώνου εξαρτάται πάντα από το γραμματικό φαινόμενο.

[ses uyumu] αρμονία φωνηέντων

Όπως αναφέραμε και στα γλωσσικά χαρακτηριστικά της γλώσσας, ένα βασικό στοιχείο της είναι η αρμονία φωνηέντων. Είναι ένα γλωσσικό φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο όλα τα φωνήεντα μιας λέξης, αλλά και τα φωνήεντα των επιθημάτων που προστίθενται σε αυτήν, οφείλουν να ακολουθούν κάποιους κανόνες προκειμένου να υπάρχει μια ευφωνική διάρθρωση όλων των φωνηέντων που βρίσκονται εντός των ορίων της. Σύμφωνα λοιπόν με τους κανόνες αυτούς, όλα τα φωνήεντα της λέξης πρέπει να ανήκουν στην ίδια ομάδα φωνηέντων.

Ι. Αρμονία φωνηέντων εντός της λέξης

ΧΟΝΤΡΑ ΦΩΝΗΕΝΤΑ (*kalin ünlüler*) | a, ı, o, u (*barış* = ειρήνη, *durak* = στάση)

ΛΕΠΤΑ ΦΩΝΗΕΝΤΑ (*ince ünlüler*) | e, i, ö, ü (*börek* = πίτα, *güneş* = ήλιος)

Αν μια λέξη έχει χοντρό φωνήεν στην πρώτη της συλλαβή, τότε χοντρά θα είναι και τα υπόλοιπα φωνήεντα της λέξης αυτής, ενώ αν το πρώτο φωνήεν της είναι λεπτό τότε λεπτά θα είναι και τα φωνήεντα στις επόμενες συλλαβές της λέξης.

Εξαιρούνται:

1. Οι ξένες λέξεις (αραβικές, περσικές, γαλλικές), όπως *asansör* = ασανσέρ, *taksi* = ταξί, *kitap* = βιβλίο, κ.ά.
2. Κάποιες τούρκικες λέξεις οι οποίες έχουν υποστεί αλλαγή με το πέρασμα του χρόνου, όπως *anne* = μητέρα, *elma* = μήλο, *hangi* = ποιο, *kardeş* = αδελφός, *inanmak* = πιστεύω.
3. Οι σύνθετες λέξεις, όπως *Pazartesi* = Δευτέρα (*Pazar* + *ertesi* = η επόμενη της Κυριακής), *bilgisayar* = υπολογιστής (*bilgi* + *sayar* = μετρητής πληροφοριών), *bugün* = σήμερα (*bu* + *gün* = αυτή η μέρα), κ.ά.

notlar

σημειώσεις

Παρατηρούμε ότι οι παραπάνω λέξεις, που δίνονται ως παραδείγματα στις εξαιρέσεις, περικλείουν χοντρά και λεπτά φωνήεντα παράλληλα. Επομένως οι λέξεις αυτές δεν τηρούν τους κανόνες της αρμονίας φωνηέντων.

Συμπέρασμα:

Κοιτάζοντας τα φωνήεντα μιας λέξης μπορούμε να έχουμε μια πρώτη ένδειξη σχετικά με το αν η λέξη είναι γνήσια τουρκική ή ξενόφερτη. Σε περίπτωση της μη τήρησης της αρμονίας φωνηέντων, μπορούμε να είμαστε σχεδόν βέβαιοι ότι η λέξη είναι ξενόφερτη.

II. Αρμονία φωνηέντων στις καταλήξεις

Το πιο **σημαντικό φωνήεν** μιας λέξης θεωρείται πάντα το **τελευταίο**, γιατί αυτό καθορίζει το φωνήεν της κατάληξης που θα ακολουθήσει. Τα φωνήεντα των επιθημάτων και των καταλήξεων δηλαδή, θα πρέπει να ανήκουν στην ίδια ομάδα με το τελευταίο φωνήεν της λέξης. Για παράδειγμα, αν το τελευταίο φωνήεν της λέξης είναι χοντρό, τότε χοντρό θα πρέπει να είναι και το φωνήεν της κατάληξης, ενώ αν το τελευταίο φωνήεν της λέξης είναι λεπτό, τότε λεπτό θα πρέπει να είναι και το φωνήεν της κατάληξης που πρόκειται να ακολουθήσει.

1 Μεγάλη αρμονία φωνηέντων

Ο κανόνας της μεγάλης αρμονίας φωνηέντων αφορά αποκλειστικά στις καταλήξεις που φέρουν το φωνήεν **a** ή **e** (αυτές ονομάζονται **ανοιχτόφωνες καταλήξεις**).

Επομένως, αν πρόκειται να προσθέσω σε μια λέξη **ανοιχτόφωνη κατάληξη**, θα πρέπει να συμβουλευτώ πρώτα το τελευταίο φωνήεν της λέξης. Αν το φωνήεν αυτό είναι λεπτό, τότε στην κατάληξη θα επιλέξω το φωνήεν **e** (*λεπτό φωνήεν*), εάν όμως, το φωνήεν της λήγουσας είναι χοντρό, τότε το φωνήεν της κατάληξής μας θα πρέπει να είναι το **a** (*χοντρό φωνήεν*).

Τελευταίο φωνήεν λέξης

a, ı, o, u

→

e, ı, ö, ü

→

Φωνήεν κατάληξης

a

e

Το πρώτο γραμματικό φαινόμενο, συνεπώς η πρώτη κατάληξη που θα μάθουμε να προσθέτουμε σε μια λέξη, είναι η ανοιχτόφωνη κατάληξη του πληθυντικού αριθμού (**-lar** / **-ler**). Επομένως, θα τηρήσουμε κατά την επιλογή φωνήεντος της κατάληξης, τον παρακάτω κανόνα.

a, ı, o, u → a (-lar) π.χ.

- araba **-lar** τα αυτοκίνητα
- kapı **-lar** οι πόρτες
- soru **-lar** οι ερωτήσεις

e, i, ö, ü → e (-ler) π.χ.

- çizək **-ler** τα λουλούδια
- kedi **-ler** οι γάτες
- şoför **-ler** οι οδηγοί

ΔΙΚΚΑΤ ΕΤ!
ΠΡΟΣΟΧΗ!

Ένα ουσιαστικό δεν δέχεται πληθυντικό αριθμό όταν πριν από αυτό προηγείται αριθμητικό επίθετο ή ποσοτικό επίρρημα (π.χ.: iki kitap = δύο βιβλία, **λάθος: iki kitaplar**)

Διαδεδομένη είναι η χρήση του πληθυντικού αριθμού στις ευχές και στους χαιρετισμούς:

İyi günler	= Καλημέρα
İyi akşamlar	= Καλησπέρα, καλό απόγευμα
İyi geceler	= Καληνύχτα
İyi yolculuklar	= Καλό ταξίδι
Tatlı rüyalar	= Όνειρα γλυκά
Mutlu yıllar	= Καλή / Ευτυχισμένη χρονιά
İyi işler	= Καλή δουλειά
Hayırlı işler	= Καλή δουλειά
İyi eğlenceler	= Καλή διασκέδαση
İyi bayramlar	= Καλές γιορτές
İyi Noeller	= Καλά Χριστούγεννα
İyi Paskalyalar	= Καλό Πάσχα

2 Μικρή αρμονία φωνέντων

Ο κανόνας της μικρής αρμονίας φωνέντων αφορά στις **κλειστόφωνες κατάληξεις** που περιέχουν το κλειστό φωνήεν **i** στην αρχική του μορφή, το οποίο όταν επηρεάζεται από το τελευταίο φωνήεν της λέξης μετατρέπεται σε: **i, u, ü**.

Τελευταίο φωνήεν λέξης		Φωνήεν κατάληξης
e	ή i	i
a	ή i	i
o	ή u	u
ö	ή ü	ü

Εξάσκηση στη μικρή αρμονία φωνέντων με την παραγωγική κατάληξη **-li**

Μια κλειστόφωνα κατάληξη, η οποία τηρεί τον κανόνα της μικρής αρμονίας φωνέντων, είναι το επίθημα **-li** (**-li**, **-lu**, **-lü**) = *από/με*.

1. Το επίθημα **-li** (**-li**, **-lu**, **-lü**) είναι μια παραγωγική κατάληξη η οποία όταν προστίθεται σε λέξεις που δηλώνουν τοπωνύμιο, παράγει λέξεις που δηλώνουν καταγωγή. Σε αυτή την περίπτωση, το επίθημα **-li** φέρει την έννοια «από».

Örnekteki gibi boşlukları doldurunuz.

Συμπληρώστε τα κενά όπως στο παράδειγμα.

Amerika- li Αμερικανός	Pakistan-..... Πακιστανός	Londra-..... Λονδρέζος
Filistin- li Παλαιστίνιος	İzmir-..... Σμυρνιός	Larisa-..... Λαρισαίος
İran- li Ιρανός	Atina-..... Αθηναίος	Bulgaristan-..... Βούλγαρος
Belçika- li Βέλγος	Suriye-..... Σύριος	Gümülcine-..... Ο κάτοικος της Κομοτηνής (Κομοτηναίος)
Kanada- li Καναδός	Mısır-..... Αιγύπτιος	Girit-..... Κρητικός
Portekiz- li Πορτογάλος	Ankara-..... Ο κάτοικος της Άγκυρας	Selânik-..... Θεσσαλονικιός
Peru- lu Περουβιανός	İstanbul-..... Πολίτης	Bodrum-..... Ο κάτοικος της Αλικαρνασσού

Σε κάποιες περιπτώσεις τα επίθετα εθνικότητας/καταγωγής διατηρούν και δεύτερο τύπο (ανώμαλο), ο οποίος είναι συνηθέστερος στη χρήση από εκείνον με την προσθήκη του επιθήματος **-li**.

📌 **Örnekler – Παραδείγματα**

İngiltereli - İngiliz	= Άγγλος
Almanyalı - Alman	= Γερμανός
İspanyalı - İspanyol	= Ισπανός
İtalyalı - İtalyan	= Ιταλός
Japonyalı - Japon	= Ιάπωνας
Rusyalı - Rus	= Ρώσος
Yunanistanlı - Yunanlı - Yunan	= Έλληνας
Türkiyeli - Türk	= Τούρκος
Fransalı - Fransız	= Γάλλος

2. Επίσης, το επίθημα **-li** (**-li**, **-lu**, **-lü**) έχει και μια δεύτερη χρήση: όταν προστίθεται σε ένα ουσιαστικό παράγει επίθετο. Σε αυτή την περίπτωση το επίθημα **-li** φέρει την έννοια «με».

τελευταίο φωνήεν λέξης	φωνήεν κατάληξης	ουσιαστικό	παραγωγικό επίθετο
e, i	i (-li)	meyve (φρούτο)	meyveli (φρουτένιος)
a, ı	ı (-lı)	akıl (μυαλό)	akıllı (μυαλωμένος, έξυπνος)
ö, ü	ü (-lü)	süt (γάλα)	sütlü (με γάλα)
o, u	u (-lu)	tuz (αλάτι)	tuzlu (αλμυρός)

ΔΙΚΚΑΤ ΕΤ!
ΠΡΟΣΟΧΗ!

Οι παρακάτω λέξεις του πίνακα, δεν τηρούν την αρμονία φωνηέντων στις κατάληξεις που δέχονται. Αυτές οι λέξεις δηλαδή, ενώ έχουν χοντρό φωνήεν στη λήγουσα δέχονται πάντα κατάληξη με λεπτό φωνήεν. Συνεπώς, όταν προστεθεί στις λέξεις αυτές ανοιχτόφωνη κατάληξη, θα περικλείει πάντα το φωνήεν **e**, π.χ. saat**ler** κι όχι saat**lar**, ενώ όταν πρόκειται να προστεθεί κλειστόφωνη κατάληξη, θα περικλείει το φωνήεν **i** μετά από τα μη στρογγυλά φωνήεντα (**a, ı**), π.χ. iyi kal**pli** κι όχι iyi kal**ri** και το φωνήεν **ü** μετά από τα στρογγυλά φωνήεντα (**o, u**), π.χ. kontroll**ü** κι όχι kontroll**u**.

Εξαιρέσεις:

	μετάφραση	με επίθημα -ler	με επίθημα -li
Hayal	= όνειρο, φαντασία	hayal-ler	
Saat	= ώρα, ρολόι	saat-ler	
Kalp	= καρδιά	kalp-ler	kalp-li
Seyahat	= ταξίδι	seyahat-ler	
Kontrol	= έλεγχος	kontrol-ler	kontrol-lü
Gol	= γκολ	gol-ler	
Moral	= ηθικό	moral-ler	
Kaşkol	= κασκόλ	kaşkol-ler	kaşkol-lü
Meşgûl	= απασχολημένος	meşgûl-ler	
Sembol	= σύμβολο	sembol-ler	sembol-lü
İptal	= ακύρωση	iptal-ler	
Kabul	= αποδοχή	kabul-ler	
Hal	= κατάσταση	hal-ler	
İşgal	= κατάληψη	işgal-ler	
Festival	= φεστιβάλ	festival-ler	

Έχοντας σχηματίσει επίθετα με την παραγωγική κατάληξη **-li**, μπορούμε τώρα με τα ίδια να προσδιορίσουμε ουσιαστικά.

Δύο σημεία πρέπει να επισημάνουμε πριν προχωρήσουμε στην άσκηση που ακολουθεί:

1. Τα επίθετα προηγούνται των ουσιαστικών που προσδιορίζουν.
2. Τα επίθετα δεν κλίνονται, επομένως τις καταλήξεις του πληθυντικού αριθμού τις δέχεται μόνο το ουσιαστικό που ακολουθεί.

Çoğul yapınız.

Σχηματίστε τον πληθυντικό αριθμό.

Tekil eki Ενικός αριθμός	Çoğul eki Πληθυντικός αριθμός
şekerli kahve γλυκός καφές	şekerli kahve-ler
neşeli kız χαρούμενο κορίτσι	.....
mutlu adam ευτυχισμένος άντρας	.....

Tekil eki Ενικός αριθμός	Çoğul eki Πληθυντικός αριθμός
kirli oda βρώμικο δωμάτιο	.....
yağmurlu hava βροχερός καιρός	.....
iyi kalpli insan καλόκαρδος άνθρωπος	.....
şanslı çocuk τυχερό παιδί	.....
dört ayaklı dost τετράποδος φίλος	.....
yoğurtlu kebab κεμπάπ με γιαούρτι	.....

[Ünsüz değişimi] πάθη συμφώνων

Στην τουρκική γλώσσα υπάρχουν δύο κανόνες συμφώνων κατά τους οποίους εναρμονίζουμε το πρώτο σύμφωνο της κατάληξης, το οποίο επηρεάζεται από το τελευταίο σύμφωνο της λέξης (**α' κανόνας**) ή εναρμονίζουμε το τελευταίο σύμφωνο της λέξης με το φωνήεν της κατάληξης που θα ακολουθήσει (**β' κανόνας**).

α' κανόνας “fe paşa çok hasta”

Όταν μια λέξη λήγει σε ένα από τα οκτώ “σκληρά” σύμφωνα (f, p, ş, ç, k, h, s, t) και πρόκειται να ακολουθήσει κατάληξη που ξεκινά με ένα από τα “μαλακά” d, c, g, τότε αυτά τα σύμφωνα της κατάληξης μετατρέπονται αντίστοιχα στα: t, ç, k.

Για τη διευκόλυνση αποστήθισης των οκτώ “σκληρών” συμφώνων, ο κανόνας αυτός έχει γίνει γνωστός και ως κανόνας “fe paşa çok hasta”.

neleri hatırlamam lâzım...

τι πρέπει να θυμάμαι...

- Το σύμφωνο που μετατρέπεται είναι πάντα **το πρώτο σύμφωνο της κατάληξης** (δηλαδή ένα από τα d, c, g).
- Ο κανόνας “fe paşa çok hasta” ισχύει πάντα, δεν έχει εξαιρέσεις.

Örnek – Παράδειγμα

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τον α' κανόνα, ας δούμε το παρακάτω παράδειγμα:

Για τον σχηματισμό του γ' προσώπου ενικού και πληθυντικού αριθμού του ρήματος «είμαι», χρησιμοποιούμε το επίθημα **-dir** (**-dir**, **-dur**, **dür**).

(βλ. Κεφάλαιο 1, σελίδες 35-42 "İmek eylemi")

Κατ' αυτόν τον τρόπο, αν θέλω να πω "είναι σκάλα":

merdiven + **-dir** = merdiven**dir** (το τελευταίο σύμφωνο της λέξης merdiven **-n-**, **δεν ανήκει** στα σκληρά σύμφωνα, οπότε προσθέτω τη ρηματική κατάληξη **-dir** ως έχει).

Αν όμως θέλω να πω "είναι βιβλίο":

kitap + **-dir** = kitapt**ır** (το τελευταίο σύμφωνο της λέξης kitap είναι το **-p-**, **ανήκει** στα σκληρά σύμφωνα, οπότε για να προσθέσω την κατάληξη **-dir** μετατρέπω το **-d-** του επιθήματος σε **-t-**, σύμφωνα με τον κανόνα).

β' κανόνας "peçetaki"

Όταν στο τέλος μιας λέξης έχουμε ένα από τα τέσσερα "**σκληρά**" σύμφωνα **p**, **ç**, **t**, **k** και πρόκειται να ακολουθήσει κατάληξη που ξεκινά από **φωνήεν**, τότε αυτά μετατρέπονται αντίστοιχα στα "**μαλακά**" σύμφωνα **b**, **c**, **d**, **ğ**.

Για τη διευκόλυνση αποστήθισης των συμφώνων, ο κανόνας αυτός έχει γίνει γνωστός και ως κανόνας "**peçetaki**"

Σκληρά σύμφωνα		Μαλακά σύμφωνα
p	→	b
ç	→	c
t	→	d
k	→	ğ (σπάνια γίνεται g)

neleri hatırlamam lâzım...

τι πρέπει να θυμάμαι...

- Το σύμφωνο που μετατρέπεται είναι **το τελευταίο σύμφωνο της λέξης**.

- Η τήρηση του κανόνα **“peçetaki”** παρατηρείται μεν ευρέως, ωστόσο δεν αποτελεί γενικευμένο κανόνα.

📌 Örnek – Παράδειγμα

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τον β΄ κανόνα, ας δούμε το παρακάτω παράδειγμα:

[Για τον σχηματισμό του α΄ προσώπου ενικού και πληθυντικού αριθμού του ρήματος «είμαι», χρησιμοποιούμε αντίστοιχα τα επιθήματα -im (-im, -um, -üm) και -iz (-iz, -uz, -üz), επιθήματα που ξεκινούν από φωνήεν.

(βλ. Κεφάλαιο 1, σελίδες 35 κ.εξ. “İmek eylemi”)

Κατ’ αυτόν τον τρόπο, αν θέλω να πω “είμαι άνθρωπος”:

insan + **-im** = insan**im** (το τελευταίο σύμφωνο **-n-** της λέξης insan, **δεν ανήκει** στα σκληρά σύμφωνα, οπότε παραμένει ως έχει).

Αν θέλω όμως να πω “είμαι χασάπης”:

kasap + **-im** = kasab**im** (το τελευταίο σύμφωνο **-p-** της λέξης kasap, **ανήκει** στα σκληρά σύμφωνα, οπότε μετατρέπεται σε **“μαλακό” -b-** όταν ακολουθεί φωνήεν, σύμφωνα με τον κανόνα).

Εξαιρέσεις:

Η τροπή του τελευταίου συμφώνου δεν ισχύει στα ακόλουθα:

1. Ξένες λέξεις που λήγουν σε **-et/-at**

π.χ. devlet = κράτος, millet = έθνος, saat = ώρα/ρολόι, felaket = καταστροφή, билет = εισιτήριο, avukat = δικηγόρος, κ.ά.

2. Πολλές μονοσύλλαβες λέξεις

π.χ. et = κρέας, at = άλογο, sas = μαλλί, mas = αγώνας, sus = παράπτωμα, ek = κατάληξη, ok = βέλος, iç = μέσα, kent = πόλη, üç = τρία, yük = φορτίο, κ.ά.

3. Προϋποθέσεις για την τροπή του **k** σε **ğ** ή **g**

Η τροπή του **k** σε **ğ** προϋποθέτει τόσο να προηγείται, όσο και να έπεται φωνήεν πριν από αυτό.

Π.χ. Αν θέλω να πω “ο σκύλος μου”:

köpek = σκύλος + (κτητική κατάληξη) **-im** = köpeğ**im**

(βλ. Κεφάλαιο 10, σελ. 172)

Όταν όμως προηγείται σύμφωνο, η τροπή δεν ισχύει, παρά μόνο στην περίπτωση που προηγείται **το σύμφωνο η** (π.χ. *renk* = χρώμα, *çelenk* = στεφάνι).

Τότε το **k** μετατρέπεται σε **g** και όχι σε ğ.

Π.χ. Αν θέλω να πω “το στεφάνι μου”:

çelenk = στεφάνι + (κτητική κατάληξη) **-im** = *çelengim*

(βλ. Κεφάλαιο 10, σελίδες 172-182 “Κτητικές καταλήξεις”)

4. Κύρια ονόματα

Η τροπή του συμφώνου **δεν ισχύει στον γραπτό λόγο**, αλλά μόνο κατά την προφορική χρήση του ονόματος. Πριν την προσθήκη της κατάληξης απαιτείται η χρήση αποστρόφου.

Π.χ. *Murat* → ο Μουράτ

Murat'im → είμαι ο Μουράτ (στον γραπτό λόγο)

Muradım → είμαι ο Μουράτ (στον προφορικό λόγο)

5. Ρήματα

Τα μόνα ρήματα που τηρούν την τροπή του συμφώνου (t → d) στη ρίζα τους είναι: *gitmek* = πηγαίνω, *etmek* = κάνω, *tatmak* = γεύομαι.